

FM: Kopbudžetā nodokļu ieņēmumi pēc ierobežojumu mazināšanas uzrāda labu pieaugumu

Publicēts: 27.08.2021.

[Budžets](#)

[Covid-19](#)

[Jaunumi](#)

Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai konsolidētā kopbudžeta ieņēmumos šā gada septiņos mēnešos saņemti 7,17 miljardi eiro, bet izdevumi veikti 8,05 miljardu eiro apmērā, līdz ar to kopbudžetā veidojies 0,87 miljardu eiro deficīts. Pērn attiecīgajā periodā kopbudžetā bija neliels pārpalikums 6,2 miljonu eiro apmērā, bet bilances pasliktināšanos šogad ietekmēja izmaksātais atbalsts iedzīvotājiem un komersantiem Covid-19 seku mazināšanai. Jāatzīmē, ka valsts budžetā septiņos mēnešos bija 902,6 miljonu eiro deficīts, bet pašvaldību budžetā 29,7 miljonu eiro pārpalikums, ko noteica atbalsta izmaksa tieši no valsts budžeta.

Kopbudžeta ieņēmumi janvārī-jūlijā par 510,4 miljoniem eiro jeb 7,7% pārsniedza ieņēmumu apmēru salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu. Pēc ekonomikas krituma 2020. gadā, šā gada otrajā ceturksnī jau vērojama strauja izaugsmes atjaunošanās, pozitīvi ietekmējot nodokļu ieņēmumu pieaugumu, kas šā gada septiņos mēnešos palielinājušies par 322,2 miljoniem eiro jeb 6,5%, salīdzinot ar attiecīgo periodu pērn. Kopumā šajā periodā kopbudžetā ir iekasēti nodokļi 5 290 miljonu eiro apmērā, neieskaitot nesadalītos ieņēmumus vienotajā nodokļu kontā. Ieņēmumi vienotajā nodokļu kontā, kas netika sadalīti pa veidiem, jūlija beigās veidoja atlikumu 271,3 miljonu eiro apmērā un tos pārsvarā veido maksājumi, kam vēl nav iestājušās saistības, tādēļ tie ir uzskatāmi par avansiem un nav atzīstami kā vispārējās valdības budžeta ieņēmumi. Šāda kārtība ir spēkā ar šā gada 1.janvāri, kad Latvijā, lai mazinātu administratīvo slogu nodokļu maksātājiem, stājās spēkā vienotais nodokļu konts. Jāņem vērā, ka nodokļu ieņēmumu uzskaites maiņa šogad ietekmē nodokļu ieņēmumu datu salīdzināšanu ar iepriekšējo gadu.

Sadalītie ieņēmumi no pievienotās vērtības nodokļa (PVN) septiņos mēnešos šogad veido 1 593,6 miljonus eiro, kas bija par 246,1 miljonu eiro jeb 18,3% vairāk kā saņemts pērn attiecīgajā periodā. Šā gada sākumā, ņemot vērā spēkā esošos ierobežojumus, kas būtiski ietekmēja dažādas nozares, ekonomiskā aktivitāte sabremzējās, IKP 1.ceturksnī samazinoties par 1,3%. PVN ieņēmumi šā gada pirmajā ceturksnī bija tuvu līmenim pērn, tomēr mazinoties noteiktajiem ierobežojumiem, jau kopš aprīļa uzrāda augstu pieaugumu, tostarp pret 2019. gada līmeni, kad ekonomika funkcionēja bez jebkādiem ierobežojumiem. Joprojām no pirmskrīzes līmeņiem atpaliek PVN maksājumi izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu, kā arī mākslas, izklaides un atpūtas nozarēs, kas gan kopumā veido relatīvi nelielu daļu kopējos nodokļu ieņēmumos. Savukārt tirdzniecības nozare pēc ierobežojumu mazināšanas ir strauji atguvusies un PVN ieņēmumi jau vairākus mēnešus pēc kārtas turpina pieaugt, krietni pārsniedzot arī kopējo ekonomikas pieauguma līmeni šā gada 2.ceturksnī, kad IKP palielinājās par 10,3%. PVN ieņēmumi tirdzniecības nozarē aprīlī-jūlijā vidēji palielinājušies gandrīz par trešdaļu pret 2020. gada attiecīgo periodu.

Pozitīvās tendences tirdzniecībā skaidro arī akcīzes nodokļu ieņēmumu palielināšanos. Ieņēmumi no akcīzes nodokļa šogad janvārī-jūlijā bija 618,1 miljons eiro, kas bija par 30,5 miljoniem eiro jeb 5,2% vairāk kā pērn attiecīgajā periodā. Galvenokārt pieauguši ieņēmumi no naftas produktu un tabakas izstrādājumu tirdzniecības. Ieņēmumu pieaugumu no tabakas izstrādājumiem nodrošināja arī akcīzes likmju celšana visiem tabakas izstrādājumu veidiem, kamēr naftas produktiem pamatā palielinājies patēriņš.

Ar iedzīvotāju nodarbinātību un ienākumiem tieši saistītie nodokļi šogad uzrāda atšķirīgas tendences salīdzinājumā ar 2020. gadu. Sociālās apdrošināšanas iemaksas (VSAOI) kopbudžetā veido 1 651 miljonu eiro un bija par 34,8 miljoniem eiro jeb 2,2% lielākas kā pērn septiņos mēnešos. Atbilstoši VID datiem no komersantu iesniegtajām deklarācijām šā gada pirmajā pusgadā darba samaksas fonds nodarbinātajiem pieauga par nepilniem 9%, tomēr zemāku VSAOI ieņēmumu pieaugumu noteica gan VSAOI likmes samazināšana par vienu procentpunktu, gan arī jau pieminētā nodokļu ieņēmumu uzskaites maiņa, kad veiktos maksājumus sadala pēc saistību iestāšanās. Jāatzīmē, ka šā gada otrajā ceturksnī atbilstoši VID datiem darba samaksas fonda pieaugums salīdzinājumā ar 2020. gadu vērojams faktiski visās nozarēs, tomēr nozarēs, kuras visvairāk cieta no Covid-19 krīzes – izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi, māksla, izklaide un atpūta, kā arī transports un uzglabāšana, atalgojuma fonds joprojām krietni atpaliek

no 2019. gada līmeņa. To nosaka nodarbināto skaita samazināšanās šajās nozarēs. Savukārt informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē vērojams straujš algu fonda pieaugums, ievērojami palielinot nodarbināto skaitu nozarē.

Sadalītie ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) šogad bijuši par 71,9 miljoniem eiro jeb 7,2% zemāki kā pērn janvārī-jūlijā un veidoja 930,1 miljonu eiro. Valsts kases dati liecina, ka IIN atmaksas šogad veiktas par 40,2 miljoniem eiro lielākā apmērā kā pērn septiņos mēnešos, iedzīvotājiem aktīvi iesniedzot ikgadējās deklarācijas un pieprasot nodokļu pārmaksas atmaksāšanu. Tāpat šogad turpinājusies neapliekamā minimuma palielināšana pensionāriem, kā arī celts maksimālais sliekšnis, līdz kuram nodarbinātajiem var piemērot neapliekamo minimumu, kas atsaucas uz IIN neapliekamās ienākumu bāzes apmēru.

Kopbudžetā sadalītie nodokļu ieņēmumi septiņos mēnešos plānoto apmēru pārsniedza par 72 miljoniem eiro jeb 1,4%. Virsplāna ieņēmumus nodrošināja augstāki kā plānots PVN maksājumi, uzņēmuma ienākuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumi. Virsplāna ieņēmumi šogad bijuši arī nenodokļu ieņēmumos. Tie plānoto apmēru valsts pamatbudžetā pārsniedza par 104,8 miljoniem eiro jeb 30,6%. Augstāku kā plānots ieņēmumu līmeni noteica valsts kapitālsabiedrību maksājumi par dividendēm, tāpat arī iepriekš neplānoti Valsts kases eiroobligāciju papildu emisijas prēmijas ieņēmumi un ieņēmumi no konfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem. Kopbudžetā saņemto nenodokļu ieņēmumu apjoms veidoja 534,7 miljonus eiro, kas bija par 55,3 miljoniem eiro jeb 11,5% vairāk kā pērn septiņos mēnešos.

Zemāki kā pērn kopbudžetā bija ieņēmumi no ārvalstu finanšu palīdzības (ĀFP), kas samazinājās par 144,9 miljoniem eiro jeb 14,3% un veido 867,5 miljonus eiro. Zemāki ĀFP ieņēmumi skaidrojami ar atmaksu samazināšanos no Eiropas Komisijas līdz ar zemāku izdevumu līmeni Eiropas Savienības fondu projektu īstenošanai pērn un šā gada pirmajā pusē.

Kopbudžeta izdevumi pārskata periodā palielinājušies par 1 389,5 miljoniem eiro jeb 20,9%. Nozīmīgo izdevumu pieaugumu noteica valdības apstiprinātais atbalsts Covid-19 seku mazināšanai, kas atbilstoši Valsts kases datiem šogad līdz jūlijā beigām izmaksāts 1,35 miljardu eiro apmērā. Atbilstoši Finanšu ministrijas apkopotajai informācijai, tostarp par nodokļu termiņu pagarinājumiem, pašvaldību aizņēmumu limitu izmantošanu, ALTUM programmu darbību u.c., šogad apstiprinātā atbalsta apjoms līdz 10. augustam ir 3,2 miljardi eiro jeb 10,2% no IKP, ar novērtēto ietekmi uz vispārējās valdības budžeta deficītu 2,1 miljarda eiro jeb 6,8% no IKP apmērā.

Izdevumu pieaugumu kopbudžetā ietekmēja arī veselības nozares finansējuma palielinājums saistībā ar atlīdzības celšanu mediķiem un citām ārstniecības personām. Ņemot vērā šogad veiktās izmaksas saistībā ar Covid-19, veselības resora izdevumu apjoms septiņos mēnešos sasniedzis 1 miljardu eiro, kamēr pērn attiecīgajā periodā veikto izdevumu apjoms bija nepilni 700 miljoni eiro.

Kopbudžeta izdevumi atlīdzībai veikti 1 667,4 miljona eiro apmērā, kas bija par 134,9 miljoniem eiro jeb 8,8% vairāk kā pērn septiņos mēnešos. Izdevumi precēm un pakalpojumiem palielinājušies par 14,4 miljoniem eiro jeb 1,9% un veidoja 787 miljonus eiro. Subsīdijas un dotācijas kopbudžetā janvārī-jūlijā bija 1 528,4 miljoni eiro, kas bija par 190,9 miljoniem eiro jeb 14,3% vairāk kā pērn attiecīgajā periodā. To pieaugumu ietekmēja augstāks finansējums veselības nozarei.

Lielākais pieaugums kopbudžetā bijis sociāla rakstura izdevumos. Pensiju izdevumi pieauga mēreni – par 85,3 miljoniem eiro jeb 6,3%, veidojot 1 442,1 miljonus eiro un atbilst plānotajam apjomam. Savukārt pārējo pabalstu izdevumi palielinājušies par 941,5 miljoniem eiro jeb 125,3% un veidoja 1 683,1 miljonus eiro. Nozīmīgais pieaugums saistīts ar atbalsta izmaksu iedzīvotājiem un komersantiem, 485,6 miljonus eiro izmaksājot uzņēmumiem grantu veidā apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, 135,9 miljoni eiro dīkstāves pabalstiem un 21 miljonus eiro algu subsīdijām. Tāpat 187,8 miljoni eiro izmaksāti ģimenēm ar bērniem 500 eiro pabalstu veidā un 109,9 miljoni eiro pensionāriem un personām ar invaliditāti 200 eiro pabalstu veidā.

Valsts speciālajā budžetā izdevumu apmērs pārsniedzis ieņēmumus un veidojies 24,8 miljonu eiro deficīts. Ieņēmumi palielinājušies par 97,9 miljoniem eiro jeb 5,7%, bet izdevumi par 122,5 miljoniem eiro jeb 7,1%, veidojot attiecīgi 1 816,8 miljonus eiro un 1 841,6 miljonus eiro. Valsts speciālajā budžetā vērojams būtisks pieaugums izdevumiem slimības pabalstiem. Tie veikti 189,3 miljonu eiro apmērā, kas bija par 45 miljoniem eiro jeb 31,2% vairāk kā pērn septiņos mēnešos. Pieaugums daļēji saistīts ar izmaiņām likumdošanā, kad Covid-19 saslimšanas gadījumā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) veic pabalsta izmaksu jau no pirmās slimošanas dienas. Atbilstoši VSAA datiem attiecīgi par 32,4% pieaudzis pabalsta saņēmēju skaits, kamēr vidējā pabalsta apmērs uz vienu gadījumu pat nedaudz samazinājies. Slimības pabalstu saņēmēju skaits strauji audzis šogad līdz martam,

pēc kā samazinājās, tomēr joprojām būtiski pārsniedz 2020. gada līmeni. Slimības pabalsta vidējā apmēra samazinājums skaidrojams ar ilgāku apmaksas periodu pērn, īpaši Covid-19 pirmā viļņa laikā, kad nenoteiktība bija augstākajā līmenī. Pārskata periodā vērojama izdevumu bezdarbnieka pabalstiem samazināšanās. Šogad septiņos mēnešos tie veikti 73,7 miljonu eiro apmērā, kas bija par 16,1 miljonu eiro jeb 17,9% zemāki kā pērn septiņos mēnešos. Pieaugot ekonomiskai aktivitātei, samazinās bezdarbnieku pabalstu saņēmēju skaits, tāpat samazinās arī pabalstu vidējais apmērs. VSAA dati uzrāda aptuveni 20% samazinājumu pabalsta saņēmēju skaitā, gan arī pabalsta vidējā apmēra samazinājumu no 357 līdz 307 eiro jeb par 14,2%.

Pašvaldību budžetā atšķirībā no citiem budžeta līmeņiem ieņēmumi pārsniedz izdevumus un septiņos mēnešos veidojies pārpalikums. Ieņēmumi saņemti 1 641,1 miljona eiro apmērā, saglabājoties gandrīz 2020. gada līmenī. Izdevumi veidoja 1 611,4 miljonus eiro, kas bija par 65,6 miljoniem eiro jeb 4,2% vairāk kā pērn septiņos mēnešos. Izdevumu pieaugumu noteica pamatā palielinājums atlīdzības izdevumos, kas bija par 66,1 miljonu eiro jeb 9% augstāki kā pērn. Daļēji to ietekmēja atlīdzības līmeņa celšana pašvaldību izglītības iestāžu pedagogiem.

Finanšu ministrija informē, ka aktualizētais 2021. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts tiek prognozēts 9,3% no IKP, kas ir saglabāts Stabilitātes programmā 2021.-2024. gadam prognozētajā apjomā, taču ievērojami augstāks nekā plānots likumā "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023. gadam". To pamatā nosaka papildus izdevumi atbalsta pasākumu finansēšanai, lai mazinātu Covid-19 ietekmi gan uz iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem un nozarēm kopumā.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-kopbudzeta-nodoklu-ienemumi-pec-ierobejojumu-mazinasanas-uzrada-labu-pieaugumu>